

Kuzey Ege Denizi Kıyıları İçin Yeni Bir Balık Türü; *Aulopus filamentosus* (Bloch, 1792)

*Ali İşmen, Çiğdem Yığın, Fikret Çakır

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Çanakkale, 17100, Türkiye

*E mail: alismen@yahoo.com

Abstract: *A new fish species for the Northern Aegean Sea Fauna; Aulopus filamentosus (Bloch, 1792).* In this study, a new record is given in order to fill the gap to some extent, with respect to the fish fauna of the Aegean Sea. A single specimen was sampled among commercial catches from the North Aegean Sea, Babakale coasts in February 2005. It is species, distributed along Aegean Sea from Izmir coasts to Babakale coasts. In study, morphological characteristics and fin formulas was determined with detail.

Key Words: North Aegean Sea, Royal flagfin, *Aulopus filamentosus*.

Özet: Bu çalışmada, Ege Denizi balık faunasının dağılımına katkı sağlamak amacıyla yeni bir kayıt verilmektedir. Örnek, Şubat 2005 tarihinde, Kuzey Ege Denizi Babakale kıyılarında ticari avdan elde edilmiştir. Ege Denizi'ndeki türün dağılım alanı, İzmir kıyılarından Kuzey'de Babakale kıyılarına kadar genişlemiştir. Çalışmada, türün morfolojik özellikleri ile yüzgeç formülleri ayrıntılı olarak çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Ege Denizi, Derinsu Zurna Balığı, *Aulopus filamentosus*.

Giriş

Doğu Akdeniz'in kuzey-doğu bölümünü oluşturan Ege Denizi güney-batıda İyon Denizi, güney-doğuda Levantin Denizi ile sınırlanmış olup, kuzeyde Türk Boğazlar Sistemini oluşturan Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi ve İstanbul Boğazı aracılığı ile Karadeniz'e bağlanmış durumdadır. Ege Denizi, Türkiye ile Yunanistan arasında yer alır ve Marmaris-Fethiye kıyıları ile Mora Yarımadası arasında uzanan adalarla (Girit, Rodos, Karpatos) Akdeniz'den ayrılır (Kocataş ve Bilecik, 1992).

Bilecenoğlu ve diğ. (2002) tarafından, Ege Denizi için toplam 389 adet balık türü tanımlanmıştır, bunlar arasında Elasmobranchii, Holocephali ve Actinopterygii sınıfları bulunmaktadır. Yapılan çalışmada, benzerlik analizlerinin sonuçlarına göre, balık çeşitliliğini oluşturan iki ayrı grup oluşturulmuştur. Birinci grup, Ege Denizi ve Akdeniz'i içermektedir, bu grup balık kompozisyonu bakımından Karadeniz ve Marmara Denizi'nin oluşturduğu ikinci gruba göre daha fazla birbirleriyle benzerlik taşımaktadır (Bilecenoğlu ve diğ., 2002).

Bu gruplar içerisinde, Actinopterygii sınıfı, Aulopidae ailesine ait olan *Aulopiformes filamentosus*'un dünya denizlerindeki dağılımı; Madeira, Morocco kıyıları ve Akdeniz boyunca dağılım gösterir. Doğu Atlantik'te; Kanarya Adalarının güneyi ve Mauritania'nın kuzey sınırına kadar yayılmıştır. Batı Atlantik'te ise, Meksika Körfezi ve Caribbean bölgesine yayılım göstermiştir. Ayrıca, Afrika, Madeira ve Kanarya adalarının kuzeybatı kıyıları boyunca çok bol bulunduğu rapor edilmiştir (Sulak 1984; Froese ve Pauly, 2000).

A. filamentosus, maksimum 44 cm'e kadar büyülebilmektedir, denizlerin kıta sahanlıklarında ve kıta yamacının üst kısımlarında yaklaşık 1000 m.'ye kadar yoğunluklarda daha sığ kesimlerde yaşamını sürdüren demersal bir türdür (Sulak, 1984). Beslenmesi bilinmemektedir. Anterior dorsal yüzgeç ışınları olgun erkeklerde uzamıştır. Yumurtlama birkaç ay sürer. Ovaryumdaki yumurtaların çapı yaklaşık 1.4 mm'dir, olgunluk safhasında da çok sayıda yağ damlacıkları oluşur (Sulak, 1984).

A. filamentosus'un kullanılan yaygın sinonim isimleri; *Salmo tirus* (Rafinesque, 1810), *Saurus lacerta* Risso, 1828, *Aulopus filifer* Valenciennes, 1839, *Aulopus maculatus* Valenciennes, 1839 (Sulak, 1984; Froese ve Pauly, 2000).

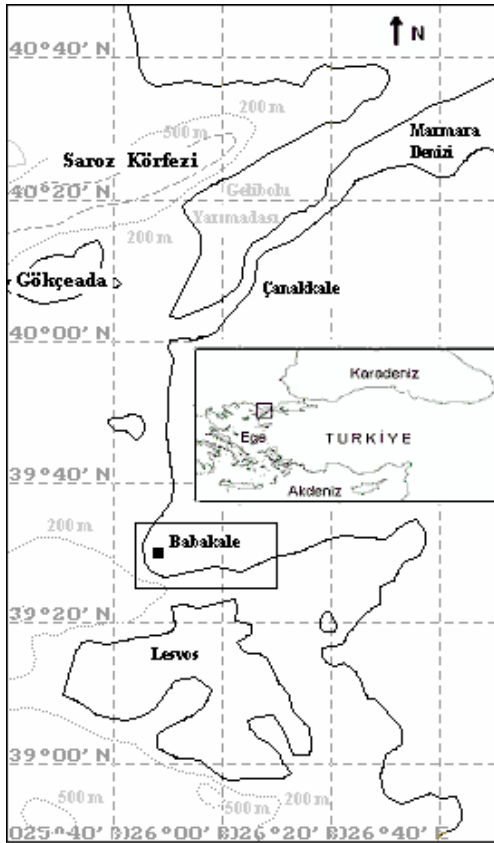
Materyal ve Yöntem

Bu çalışmada, Şubat 2005 tarihinde Kuzey Ege Denizi Babakale Kıyılarında ticari av örneklerinden elde edilen tek bir birey toplanmıştır (Şekil 1).

Türün Sistematigi:

Kingdom	: Animalia
Phylum	: Chordata
Subphylum	: Vertebrata
Superclass	: Osteichthyes
Class	: Actinopterygii
Subclass	: Neopterygii
Infraclass	: Teleostei

Superorder : Cyclosquamata
Order : Aulopiformes
Suborder : Synodontoidei
Family : Aulopidae
Genus : Aulopus Cloquet, 1816
Species : *Aulopus filamentosus* (Bloch, 1792)
 (www.itis.usda.gov)

Şekil 1. Örnekleme alanı (Kuzey Ege Denizi-Babakale kıyıları)

Aulopus filamentosus türünün ayırt edici özellikleri:

- Bu türün tanımlanmasında diagnostik karakterler kullanılmıştır (Sulak, 1984).
- Vücut yanlardan az basık, baş büyük ve iridir. Gözler büyük, elips şeklinde ve burun uzunluğundan daha kısadır.
- Üst çene göz merkezine ya da arkasına kadar uzanır ve arkaya doğru genişlemiştir.
- Çene ve ağız içerisindeki dişler (kenardaki dişler hariç), basit, kısa ve eğik yapıdadır.
- Psödobranşlar iyi gelişmiştir.
- Dorsal yüzgeci yüksektir, 16 adet yüzgeç ışını vardır. Dorsal yüzgecin yüksekliği, dorsal ve kaudal yüzgeçler arasındaki mesafeden daha kısadır. Pektoral yüzgeç 12-13 ışınlıdır. Karın yüzgeçlerinin başlangıcı, dorsal yüzgecinin biraz önünde yer almıştır, karın yüzgeci 9 ışınlıdır. Anal yüzgeçte 11-12 adet yüzgeç ışını bulunur.
- Pullar ktenoidtir, en geniş olanları solungaç kapakları üzerinde bulunur. Lateral çizgide 48-53 adet, pre-dorsalde

13-18 adet ktenoid pul vardır. Küçük pullar ise pektoral ve pelvik yüzgeçlerin alt kısmında bulunur.

- Rengi; kahverengimsi-yeşildir, vücudun yan taraflarında daha koyu benekler bulunur (Sulak, 1984).

Bulgular

Bu türden alınan bazı morfometrik ölçümler Tablo 1'de özetlenmiştir (Hemida ve diğ., 2004; Avşar ve Çiçek 1999, 2000).

Tablo 1. *Aulopus filamentosus* bazı morfometrik ölçümleri.

Ölçümler	Ölçülen Değerler
Toplam ağırlık (g)	652
Toplam boy (mm)	440
Çatal boy (mm)	410
Standart boy (mm)	385
Göz yüksekliği (mm)	22
Göz genişliği (mm)	24,6
Vücut yüksekliği (mm)	60,3
Baş uzunluğu (mm)	113,6
Pre-orbital mesafe (mm)	32,5
Inter-orbital mesafe (mm)	19
Yüzgeçler Arası Mesafe	
Ventral-Anal (mm)	121
Pektoral-Ventral (mm)	20
Pektoral-Dorsal (mm)	51,3
Pektoral-Anal (mm)	156,5
Yüzgeç Formülleri	
Dorsal	DI, 14
Pektoral	13
Ventral	9
Anal	11
Kaudal	20
Pul Sayısı	50 (Adet)

Tartışma ve Sonuç

Akdeniz'de bu türün ilk kaydı Akşıray (1954) tarafından verilmiştir. Daha sonra Akdeniz'deki kayıtlar, Akyüz (1957), Geldiay (1969), Whitehead ve diğ. (1984-1986), Akşıray (1987), Fischer ve diğ. (1987), Mater ve Meriç (1996), Mater ve Bilecenoğlu (1999) tarafından bildirilmiştir (Bilecenoğlu ve diğ., 2002). Ege Denizi'nde *A. filamentosus* ilk kayıt olarak Tortonese (1947) tarafından rapor edilmiştir. Ege Denizi'nde bu türün diğer kayıtları, Geldiay (1969), Whitehead ve diğ. (1984-1986), Fischer ve diğ. (1987), Mater ve Meriç (1996), Mater ve Bilecenoğlu (1999) tarafından verilmiştir. Bu çalışmalarda *A. filamentosus* yalnızca bu araştırmacıların listesinde yer almıştır, fakat kaydı verilen bu verilerde türün avlanma alanı ve zamanı hakkında bir bilgi sağlanamamıştır. Kuzey Ege kıyılarından elde edilen *A. filamentosus*'un tüm morfolojik ve meristik karakteristikleri Sulak (1984) tarafından tanımlanan türe özgü özellikleri doğrulamaktadır. Bu çalışma, Kuzey Ege kıyılarından başlayıp Babakale kıyılarına dağılım gösteren *A. filamentosus*'un bu bölgedeki ilk kaydı olduğunu göstermiştir.

Şekil 2. *Aulopus filamentosus* (Bloch, 1792), 440 mm.

Şekil 3. *Aulopus filamentosus* (Bloch, 1792)

Kaynakça

- Akşiray, F., 1954. Türkiye deniz balıkları tayin anahtarı [A key to marine fishes of Turkey]. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 277 pp. [in Turkish].
- Akşiray, F., 1987. Türkiye deniz balıkları ve tayin anahtarı [Marine Fishes of Turkey and a key to species]. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, İstanbul, 811 pp. [in Turkish].
- Akyüz, E., 1957. Observations on the Iskenderun red mullet (*Mullus barbatus*) and its environment. GFCM Proceedings and Technical Papers, 4(38), 305-326.
- Avşar, D., Çiçek, E., 1999. A New Species Record For The Central and Eastern Mediterranean; *Sphoeroides cutaneus* (Günther, 1870) (Pisces: Tetraodontidae). OEBALIA, vol. XXV. N.S. : 17-21 pp.
- Avşar, D., Çiçek, E., 2000. A New Lessepsian Immigrant For The Cilician Basin In Eastern Mediterranean; Flying Fish (Exocoetidae: *Parexocoetus mento* (Valenciennes, 1846). OEBALIA, Vol. XXVI: 89-95 pp.
- Bilecenoğlu, M., Taşkavak, E., Mater, S., Kaya, M., 2002. Zootaxa-113. Checklist of the marine fishes of Turkey. 194 pp. Magnolia pres-Auckland, New Zealand.
- Fischer, W., Bauchot, M.-L. & Schneider, M., 1987. Fiches FAO d'identification des espèces pour les besoins de la pêche. Méditerranée et mer Noire. Zone de pêche 37. FAO and EEC, Rome, 761-1530.
- Froese, R. and Pauly, D. [eds]. 2000. Fishbase. World Wide Web electronic publication. <<http://www.fishbase.org>>. (20 September 2000).
- Geldiay, R., 1969. İzmir Körfezinin başlıca balıkları ve muhtemel invazyonları [Important fishes found in the Bay of Izmir and their possible invasions]. Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Monografileri, İzmir, 135 pp. [in Turkish].
- Hemida, F., Diatta, Y., Golani, D., Ben Souissi, J., Guelorget, O., Capape, C., 2004. On the occurrence of the Monrovia surgeonfish, *Acanthurus monroviae* Steindachner, 1876 (Osteichthyes: Acanthuridae) off the coast of Algeria (southern Mediterranean). Acta Adriat., 45 (2): 181-185.
- ITIS (Integrated Taxonomic Information System), (2005, December 06). Homepage. <<http://www.itis.usda.gov/itis/index.html>>.
- Kocataş, A., Bilecik, N., 1992. Ege Denizi ve Canlı Kaynakları. Tarım ve Köyleri Bakanlığı, Su Ürünleri Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Bodrum, Seri A, Yayın No. 7, 88p.
- Mater, S. & Meriç, N., 1996. Deniz balıkları [Marine fishes]. In: Kence, A., Bilgin, C.C. (Eds), Türkiye Omurgalı Tür Listesi, Nural Matbaacılık A.S., Ankara, 129-172. [in Turkish].
- Mater, S. & Bilecenoğlu, M. 1999. Türkiye deniz balıkları [Marine fishes of Turkey]. In: Demirsoy, A. (Ed), Genel Zoocoğrafya ve Türkiye Zoocoğrafyası, Meteksan Matbaası, Ankara, 790-808. [in Turkish].
- Sulak, K. J., 1984. Aulopidae. P. 403-404 in P.J.P. Whitehead, M. – L. Bauchot, J. – C. Hureau, J. Nielsen and E. Tortonese (eds.) Fishes of the North-eastern Atlantic and the Mediterranean. UNESCO, Paris. Vol. 1.
- Whitehead, P.J.P., Bauchot, M.-L., Hureau, J.-C., Nielsen, J. & Tortonese, E., (eds.) 1984-1986 Fishes of the North-eastern Atlantic and the Mediterranean. UNESCO, Paris, 1473 pp.